

A lap szellemi részét illető közlemények a lap szerkesztőségéhez intézendők.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 10— K.
Félévre . . . 5— K.
Negyedévre . . . 2-50 K.
Egyes szám ára 20 fill.

GYERGYÓ

A szerkesztésért felelős: Sándory Mihály. Főmunkatárs: Dr. Novák Albert. — Megjelenik vasárnap reggel.

HIRDETMÉNYEK DIJA:
1 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 30 fill.

Nyilttér
soronként 50 fillér.

Hirdetéseket a kiadóhivata
vesz fel.

Meghívó.

Alulírottak f. évi május 9-ik napjának délután 3 órájára a városháza nagytermében a hadikárok megtérítése érdekében szükséges teendők megbeszélése végett tartandó értekezletre károsult polgártársainkat ezennel meghívjuk.

Gyergyószentmiklós, 1918. május 4.

Dr. Novák Albert. Sándory Mihály.

Hadikáraink megtérítése.

Múlt évi június hó 27-én a választójogi ültetés alkalmával betörték sok Rákóczi-úti és Nagykörúti üzleti kirakatot és több helyen árukat is loptak el. A kormány akkor nyomban megígérte a károk megtérítését, megállapította a károkat és most ki is utalta.

Nem célunk ez alkalommal azt vizsgálni, hogy köteles volna-e az állam ezen károkat megtéríteni, csak a tényt állapítjuk meg, hogy megtérítette s ki akarjuk mutatni, hogy mennyivel inkább meg kell térítenie a mi kárunkat. E kérdést a jog, a károsultak egyéni érdeke és a közérdek szempontjából vizsgáljuk.

A budapesti kirakatok beverése és az ezzel kapcsolatos büncselekmények következménye, amelyért büntetőjogi és anyagi tekintetben elsősorban azon gonosztevők felelősek, kik a büncselekmények elkövetették, erkölcsileg azok, amelyek ilyen nehéz időkben szükség nélkül tüntetéseket rendeznek. Mert bizony akkor tüntetésekre nem volt szükség, az előbbi kormány habozás nélkül lemondott és átengedte a teret azoknak, akik a választójog jelszavával jöttek. Gróf Tisza István magatartása nem adott okot arra, hogy ellene tüntetést rendezzenek.

Az állam felelőssége itt csak abban az esetben volna megállapítható, ha közegei vétke mulasztást követtek volna el, ha módjában lett volna a károk bekövetkezésén megakadályozni. Hogy ez az eset fennforog-e? Arra, mint jeleztük, nem célunk véleményt mondani ez alkalommal, minthogy tudomásunk szerint mulasztás miatt egyetlen közeg sem lett még csak fegyelmileg sem megbüntetve s így az állam mulasztása megállapítva nincsen.

Másképpen áll a kérdés az erdélyi menekültek kárának megtérítésével. Az állam felelőssége itt mindenestre fennáll, még akkor is, ha Erdély megvédeése az államnak legfőbb, sőt kizárólagos gondja lett volna. Az államalakulásnak legesleges és legfőbb célja, hogy területét és polgárait a küllelenségtől megvédje, ennek a célnak az érdekében ró az állam oly nagy tartozásokat polgáira, hogy az ország védelmének életüket, vagyonukat tartoznak az állam rendelkezésére bocsátani.

Igen, életüket és vagyonukat!

Hogy életüket, ezt nem kell bővebben magyarázni, de vagyonukat is éppen a. Mert az, hogy amit a polgár a hadsereg rendelkezésére bocsát, az állam megfizeti, állításunkkal csak látszólag van ellentétben. A szolgáltatások fedezése az állami vagyomból, avagy bizony az állami kölcsönökből történik, amely közterheket képez, amelyek egyformán nyomják azt, aki

szolgáltatott többi polgártársaival s így a szolgáltatásokért való ellenértéknyújtás csak a teher aránylagossá tételére szolgál.

Ezekért a nagy polgári tartozásokért nagy az állam kötelezettsége is, szigorú, ellentmondást nem tűrő kötelezettsége, amelynek csak a lehetőség szab határt. Ez a lehetőség kiterjed az összes állami és nemzeti vagyonra. Nem volna szabad a betörés miatt egyetlen menekültnél több kárt szenvednie, mint szerencsésebb, menekülésre nem kényszerített polgártársainknak, meg kellene téríteni nemesak a tényleg szenvedett kárunkat is. Akkor is szomorubb sorunk lenne a sok testi és lelki szenvedés miatt. Ez volna az igazság.

A mi esetünkben ez annál inkább áll, mert az állam meg sem kísérelte védelmünket. Hadviselési érdekek vallják, hogy az oláhokat be kellett Erdélybe bocsátani, mert itt könnyebben megverve volt; az ország egy részét fel kellett áldozni, hogy megmenthető legyen a másik rész. Nemesak jogi, de erkölcsi kötelessége is az ország többi részének, az államnak, hogy a pusztulást helyrehozza.

Azt is vallják, hogy állami érdek volt, hogy az ellenség előtt el kellett titkolni azt, hogy nem határainkon fogják felvenni a harcot, azért a kiürített előkészíteni nem lehetett. Jól van, ha valóban így volt, ha valóban szükség volt arra, hogy bennünket áldozatul dobjanak, ha szükség volt arra is, hogy hazafiatlanságnak minősítsék azt is, hogy könnyen mozgatható értékes ingóságainkat, marháinkat elküldjük, hogy büntetés terhe alatt meg is tiltsák ezt; hogy jóformán az utolsó órában is úgy polgári, mint magas katonai hatóságoktól megnyugtató kijelentéseket kaptunk aggodalmaink eloszlatására. De akkor ennek az a következménye, hogy az állam, amelynek érdekében mindezeknek meg kellett történnie, a szenvedett károkat megtérítse.

A kártérítés jogossága mellett ezer indok szól, helyszüke miatt azonban ehelyütt még csak egy indokot hozunk fel.

A mi kárunkat az etlenség csak részben okozta. Károsodásunk jelentékeny részében szövetséges és saját csapatainktól származik. Ezek itt voltak, mikor még mi nem tértünk haza. A házak ablakait, ajtóit kivitték a lövészárkokba. Hivatalosan szedettek le. Elvittek oda sok butort, ágyneműt; elégették fánkat, kerítéseinket, butorainkat; megettették szénánkat, terményeinket stb. Ezuttal nem panaszképpen mondjuk. Szüksége volt erre a hadseregnek, bár kiméletesebben is lehetett volna eljárni. Mind olyan dolgok ezek, amelyek a hadseregek harc képességét emelték, amelyeknek ily módon az állam hasznát vette.

Van-e valaki, aki nem találja igazságosnak követelésünket, hogy ezek a károk megtéríttessenek, hogy arányossá tétessék a köztözeherviselés után. Aki nem így gondolkozik, az annyira önző, hogy önzése miatt nem tud igazságosan, tisztán gondolkozni.

A kirakatok beverése különben csekélység a mi kárainkhoz képest, az

által egyetlen kereskedő sem lett létalapjában megtámadva. A jog szempontjából ugyan közömbös, hogy nagy-e a kár, avagy kicsiny, de az kétségtelen, hogy a kicsiny kárba az egyén könnyebben belenyugszik, munkakédvét, energiáját nem csökkenti, mint az olyan nagy károk, amelyeket mi szenvedtünk, amelyek igen sokaknak évek hosszú során kifejtett fáradságuk minden gyümölcsét elpusztították.

A kedvező konjunkturák és bizony megnagyszabású tisztességes polgári hasznát meghaladó mértékben való kihasználása miatt a budapesti károsultak az ablakbeveréseket már régen kiheverték. A mi káraink ellenben oly nagyok, hogy nagyon sokan létalapjukban vannak megtámadva, úgy, hogy ha nem is ilyen körülmények között következtek volna be, első kötelessége volna az államnak és a társadalomnak, hogy segítségünkre siessenek.

A közérdek szempontjából pedig a két eset szinte összehasonlíthatatlan. Az ablakbeveréssel károsított kereskedőket a károk kisebb mértéke adófizetési képességükben nem csökkentette, hivatásuk gyakorlásában változás be nem állott, káruk megtérítése kérdésében közérdeket felfedezni aligha lehetséges. A mi károsodásunk nagy vidéket elszegényített, ruháiból, marháiból, gazdasági eszközeiből és sok mindentől annyira elküszült, hogy a lakosság zöme nélkülözi a legelsőrendű élet-szükségleteket, hogy évek hosszú során nem tudja pótolni, hogy hosszú során évek hosszú során át nem látja eredményét ezután sem, mert minden keresetét olyan szükségletek fogják felemészteni, amelyek beszerzése sok pénzbe, sok munkának gyümölcsébe fog kerülni, de ha megvannak is, vagyonnak nem tekinthető. Nekünk nemesak a kenyeret és a húst kell megszerezni, de a szakajtót és fazekat is, amelyben megdagasszuk és megfőzzük. Ily körülmények között ennek a népnek adófizetési képessége, amelyre pedig hej! nagy szükség lesz, a minimumra csökken.

De a székelységnek talán még más hivatása is van. A magyar nemzeti érdekeknek fontosabb pillérei nincsenek, mint a székely vármegyék; ezeket az oszlopokat fenn kell tartani, Hogy ez milyen közérdek, talán nem is szükséges fejtegetni.

És míg az ablakbeverések első óráiban siettek a károsultak megnyugtatólására, hogy kárukat megtérítik, addig a mi megnyugtatólásunkkal még mindig késik a kormány, kétértelmű, titokzatos minden nyilatkozat.

Vagy nincs érzékük azoknak, akik ezt a kérdést intézik, vagy nincs bennük meg a jóakarát. Akármilyen is a baj, szervezkedni kell, hogy jogos követeléseinknek érvényt szerezzünk.

A mi ROVÁS-unk.

Uj programot kérünk. Elismerjük a jogát a kisebbségi kormánynak, hogy programjának többséget iparkodik szerezni; hasonlóképp elismerjük a főispánok jogát is, hogy programjuknak a vármegyék közönségét megnyerni igyekezzenek. A Wekerle-kormánynak ez nem siker

rült, programja szintelen volt. Csikvármegye főispánjának sikerült, határozott Károlyi-párti programot adott. A program hódított, a közönség Károlyi-párti. A Károlyi-párt kilépett a kormányból, erre a főispán kilépett a Károlyi-pártból, Rendben van. De a köpenyeg másik oldalát még nem láttuk, új programot még nem adott. Új programot kérünk, különben Károlyi-pártiak maradunk!

Gyergyótölgyes rekonstrukciója.

E címen a „Magyarország“ ban közlemény jelent meg, mely szerint Gyergyótölgyesre a lakosság visszatelepítése csak akkor indulhat meg, ha a közegészségügyi és közlelémezési előmunkálatokat elvégzik.

E hír téves információ alapszik. A kormány a visszatelepítést elrendelte, ennek folytán a lakosság jórészének, tetszett, nem tetszett, haza kellett vonulnia s csak midőn a lakosság jórésze hazatért, más része utban volt, jött a másik rendelet, hogy a visszatérés nem kötelező. A visszatért lakosság most legnagyobb nyomorban van, mert a község borzalmas pusztulás képét mutatja, a községi bíró is istállóban kénytelen lakni. A lakosság valósággal éheznek, teljes hiányában van lakásnak, élelemnek, a föld megműveléséhez szükséges vetőmagnak, igavonó állatoknak és gazdasági eszközöknek.

A kormányt súlyos mulasztás terheli a visszatelepítés körül, hiszen a harc már régen elült, lett volna ideje a kormánynak a visszatelepítést előkészíteni. A kormány azonban Csikvármegyét, ezt az ellenség-járta legjobban feldúlt vidéket teljesen elhanyagolja, vetőmag s élelmelés dolgában egész Csikvármegye a legnagyobb hiányt szenved az országban s ez az oka, hogy az országos drágaság itt még fokozottabb.

A székelysége csak akkor gondolnak, ha áldozatot követelnek tőle.

Dr. Tolnay Lajos főispán és a hadikölcsönök.

Dr. Tolnay Lajos csikvármegyei főispán a múlt évben a hetedik hadikölcsön jegyzési ideje alatt 116 Ft res bizalmas szám alatt Csikvármegye jegyzőihez rendeletet bocsátott ki, melyben felhívta őket, hogy azon korábbi rendeletének, mely szerint a hadikölcsön jegyzése körüli hazafias kötelességüknek buzgón tegyenek eleget és pedig a Csikvármegyei Takarékpénztárnál, hogy így az ellenőrzést gyakorolhassa, mert sajnos tapasztalja, hogy egyes jegyzők ebbeli kötelességüknek vagy éppen nem tettek eleget, vagy nem az általa kijelölt helyen eszközöltették a jegyzéseket s így az ellenőrzés lehetőségét kizárták. Még egyszer felhívja a jegyzőket, hogy a rendeletnek eleget tegyenek annál is inkább, mert eredmény esetén nem késik megjutalmazásukért a pénzügyminiszter elismerő oklevelét beszerezni, ellenkező esetben a megtorló intézkedéseket megtenni.

Igyen szól a bizalmas rendelet!

Most közeledik a nyolcadik hadikölcsön. Idejében felemeljük tiltakozó szavunkat, nehogy most is hasonló rendelet lásson napvilágot, mert ennek a rendeletnek minden szava fals és kártévő. Hazafias célt és kötelességet említ és privát célokat szolgál és kiválóan alkalmas közállapotaink elzüllesztésére.

Lássuk csak közelebről!

A jegyzők a rendelet előtt már hat ízben teljesítették a hadikölcsönjegyzés körüli hazafias kötelességüket anélkül, hogy jutalommal, vagy megtorlással fenyegették volna őket. Egész közigazgatásunk tisztviselői kara e tekintetben mindenkor dicséretes buzgalommal járt el; mutatja ezt a jegyzések eredménye s ezért két főszolgabíró t. Ofelsége a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntetett ki.

Semmi ok nem volt arra, hogy a főispán jutalmat, vagy megtorlást helyezzen a csiki jegyzőknek kilátásba. Hogy is jönnek ezek az urak ahhoz, hogy szükség nélkül megtorlással fenyegezzék őket. Elvégre is nem jutalomért s nem borraivalóért felszolgáló pincérlegények, akiknek mindig készen kell állni arra is, hogy a szeszélyes vendég megszidja őket, akár van ok rá, akár nincs s akik az üzlettulajdonosnak kötelezik magukat, hogy a vendégek szeszélyeit szó nélkül tűrik.

Nem is ez a fő a rendeletben. Annak egész tónusából kitűnik, hogy a rendeletnek az a főrésze, hogy a jegyzők a hazafias kötelességnek úgy tegyenek eleget, hogy a hadikölcsönöket a Csikvármegyei Takarékpénztárnál jegyeztessék. Ennek indokául azt hozza fel a rendelet, hogy más pénzügyintézetnél nem ellenőrizheti, hogy eleget tesznek-e kötelességüknek.

Hát ez az indok meg nem állja helyét! Aki vállalkozik egy vármegye közigazgatására, találja meg a módját az efféle ellenőrzésnek másképpen s ha saját fejből ki nem tudja találni, kérdezzen meg más. Tétessen jelentést a jegyzőkkel mindennap, ellenőriztesse őket a főszolgabírákkal, szívesen küld a jegyzésekről értesítést minden pénzügyintézet, sőt a lapokból is értesülhet a jegyzésekről. De annak, hogy a távoli községek jegyzőit a Csikvármegyei Takarékpénztárnál való jegyzésre utasítsa, hogy azokat fölösleges fáradsággal terhelje megtorlás terhe alatt, amikor ott közel, például Gyergyóban is megfelelő pénzügyintézetek vannak — jogosultsága nincs.

Sokkal kézenfekvőbb az az indok, ami nincs benne a rendeletben, hogy a Csikvármegyei Takarékpénztárnak dérek igazgatója Déváról jött ide, honnan Tolnay főispán is került s mint földiek régebbi jó ismeretségben vagy barátságban vannak, s így neki és a takarékpénztárnak, amelynek nagyhirtelen igazgatósági tagja lett a főispán ur, szívességet akart tenni. Ezenkívül a sok hadikölcsönjegyzés a takarékpénztár évi nyereségét is növeli s így az igazgatósági jutalék is nagyobb.

A jegyzők ok nélküli zaklatásán kívül sérti a rendelet a többi pénzügyintézet érdekeit, ambícióját. Hiszen minden pénzügyintézet ambicionálja, hogy nála mentül több hadikölcsönt jegyezzenek s a cél érdekében hirdetési s egyéb kiadásokat is teljesítenek. A mi pénzügyintézeteinknek is megvolt ez az ambíciója s ennek érdekében nemes versennyel állottak szemben egymással. Az ilyen főispáni beavatkozás és hatalmával való visszaélés csirája a tisztességtelen versenynek, a mi nálunk eddig nem igen volt ismeretes.

Egy pénzügyintézetnek ilyen hivatalos hatalommal való támogatását panamánaik itéljük.

Habár a gyergyói részen a rendelet nem is járt nagy eredménnyel, mert a gyergyói jegyzők a megtorlástól nem ijedtek meg s mentek a maguk útján, annyi eredménnyel mégis járt, hogy a pénzügyintézetek látják, hogy üzleti érdekből jó jól lenni ezzel a főispánnal. Egyik bank már nem is igazgatójának, hanem egyenesen elnökének választotta meg.

Hogy vármegyénk békéjében zavart ne csinálhasson, hogy közállapotaink meg ne romoljanak, kérjük a belügyminisztert, mentse fel őt állásától minél hamarabb, ne várja meg az új kormány kinevezését, mert a vármegye békéje fontos dolog. Mi itt maradunk, ő elmegy úgy is, menjen hát minél hamarabb.

Ha Tolnayt Gulácsynak hívják, távozására nem sokáig kellene várunk.

H I R E K.

— A postacsomagok megdézsmálásának megakadályozása érdekében Gyergyószentmiklós város közlelémezési bizottsága ez évi február hó 21-én kérésrel fordult a kereskedelemügyi miniszterhez. A miniszter utasítására most a kolozsvári m. kir. postaigazgatóság az ügy érdemleges megvizsgálása és hatékony intézkedések megtétele céljából felhívja a károsult kereskedőket, bocsássák a postaigazgatóság rendelkezésére mindazon konkrét adatokat, amelyek postai csomagok állítólagos tartalomhiányára vonatkoznak. Feltüntetendő a csomagok feladási helye és ideje, ragszáma, címe és tartalma, valamint az, hogy a csomagokból milyen áru, milyen mennyiségben és értékben hiányzott. Az adatok Bajna Arpád városi aljegyzőhöz küldendők be.

— **Áruraktár Gyergyószentmiklóson.** Az árubeszerzés nehézsége és a szállítási díjak fokozódó emelkedése arra indította Gyergyó kereskedőit, hogy részvénytársasági alapon Gyergyószentmiklóson áruraktárt létesítsenek. A felállítás körül az előmunkálatok befejezést nyertek és az előkészítő bizottság az érdekelt kereskedőket vasárnap, a hó 5-én délután 3 órára az Agrár-takarékpénztár helyiségében tartandó gyűlésre hívta össze. Ennek a gyűlésnek lesz feladata az áruraktár felállítását kimondani és a részvény- aláírást megkezdeni.

— **A cs. és kir. 82. székely gyalogezred hadialbuma.** A cs. és kir. 82-es székely gyalogezred nagyszabású hadialbumot szándékozik kiadni, melynek jövedelmét az ezredbeli katonák özvegyei és árvái fölségítésére szenteli. A több száz képpel ellátott és érdekfeszítő szövegű emlékkönyv méltóan fogja megörökíteni a győzhetetlen székely ezred dicső háborús történetét. Az emlékkönyv előfizetési ára fűzött példányban 30 K, diszkötésben 40 K. Utánvételes rendelésnél a fűzött példány ára 50 K, a diszkötéses példányé 60 K lesz. Az előfizetőktől, saját érdekükben, jól olvasható írást és címet kér **F e h é r v á r y D e z s ő t.** főhadnagy, a Hadi Album szerkesztője Szászváros (Hunyadmegye).

— **Jelöltek felvétele.** A nagyszabású cs. és kir. gyalogsági hadapródiskola I-ső évfolyamába az 1918/1918-iki tanév kezdetével (szeptember hó közepe táján) körülbelül 50 oly testileg alkalmos ifjú vétetik fel, a kik f. évi szeptember 1-ével a 14-ik életévét már elérték, de a 17-iket még nem lépték át, hajlammal bírnak a katonai pálya iránt és valamely közép- vagy polgári iskola 4 alsó osztályát legalább elégséges eredménnyel végezték. A folyamodványokhoz a három utolsó iskola-évről (2., 3. és 4. osztály) szóló összes egész és félévi bizonyítványok (értesítők) mellékelendők. A felvételi vizsgára és a kérvények szerkesztésére nézve bővebben nyilatkozó „felvételi szabályok“, valamint a kérvényhez csatolandó tájékoztató iv 50 fillér beküldése ellenében a nagyszabású hadapródiskola parancsnokságánál szereshető be.

Laptulajdonos és kiadó:

Sándory Mihály Gyergyószentmiklós.

Gyergyószentmiklós város tanácsától.

Sz. 731/918.

Csikvármegye Közig. Bizottságának 249/918. kib. számú rendelete alapján Gyergyószentmiklós r. t. városban üresedésbe jött

helyhatósági állatorvosi állásra

pályázatot hirdetek.

Az állatorvos javadalmazása az 1912. évi LVIII. t. c. D) mellékletében X-ik fizetési osztálynak megfelelő javadalmazás és városi szabályrendeletben engedélyezett mértékig gyakorolható magángyakorlat engedélyezett jövedelme.

Feladatait vonatkozó törvényeink és városi szabályrendelet állapítja meg.

Felhívom ez állást elnyerni óhajtókat, hogy az 1912. évi LVIII. t. c. 22. §-ában irt felszereléssel és legkevesebb kettő évi gyakorlatot igazoló bizonyítvánnyal kérvényeiket **1918. május 31. déli 12 óráig** Csikvármegye Alispánjához annál inkább benyujtsák, mivel elkésztett beadott kérések figyelembevétel nem nyernek.

Gyergyószentmiklós, 1918. április hó 10-én.

Orel,
polgármester.